
UNELE CONSIDERAȚIUNI PRIVITOARE LA INFRAȚIUNEA DE PORNOGRAFIE INFANTILĂ

SOME CONSIDERATIONS ON THE CRIME OF CHILD PORNOGRAPHY

DOROGAN Roman,
procuror, PCCOCS

CURCUBET Vera,
masterand, USM

Summary

Currently, child pornography is a growing form of commercial sexual exploitation of children both globally and, more recently, nationally. Thus, this study comes in the definition of defining concepts of the crimes presented in art. 208 ,Criminal Code RM, as well as the concretization of the factual modalities of child pornography crimes.

Keywords: *pornography, child, pornographic materials, obscene, lascivious.*

În contextul dezvoltării și modernizării societății, inclusiv al utilizării frecvente a tehnologiilor informaționale, o nouă problemă majoră cu care se confruntă societatea este pornografia infantilă. Industria pornografică reprezintă un imperiu complex de manipulare al copiilor, având în vedere inconștiența și fragilitatea intelectului lor. Aceștia sunt influențați fie prin intermediul altor copii, fie cu suportul adulților, fiind folosiți direct în producerea pornografiei sau fără știre în timpul exploatării sexuale. Ulterior, imaginile sunt distribuite, comercializate sau devin obiectul schimbului între diferiți utilizatori de producție pornografică. Deopotrivă, consumatorii de producție pornografică pot fi calificați drept persoane care exploatează copii, în baza următoarelor argumente: în primul rând, ei sunt cei care solicită imaginile ce reflectă abuzul sexual asupra copiilor; în al doilea rând, stimulează producția de materiale cu caracter pornografic la care sunt exploatați în mod direct copii. Pe de altă parte, imaginile pornografice sunt utilizate pentru obținerea excitației și satisfacției sexuale a utilizatorului sau posesorului unui atare material. Nu este lipsită de substrat nici supoziția conform căreia imaginile sau reprezentările cu tentă sexuală să fie utilizate și pentru demonstrarea sau, eventual, acceptarea unui asemenea comportament sexual ca fiind admisibil.

Astfel, rațiunea și necesitatea reglementării pornografiei infantile ca fenomen cu repercusiuni grave asupra personalității victimelor rezultă din atingerile nefaste aduse drepturilor fundamentale, precum libertatea de exprimare, protecția sferei intime și a demnității umane, inclusiv ocrotirea minorilor de informațiile cu conținut dăunător asupra dezvoltării acestora.

În contextual în care, cum menționează și doctrina [1, p. 22], legislația utilizează paralel termenul de „minor” și „copil”, apare întrebarea dacă acestea nu au același sens? Astfel, *cine este copil?* Conform Articolului 1 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului [2], prin copil se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, exceptând cazurile în care legea aplicabilă copilului stabilește limita majoratului sub această vârstă. În legislația Republicii Moldova noțiunea de copil este definită în mai multe acte normative. Astfel, Legea nr. 338-XIII cu privire la drepturile copilului din 15 decembrie 1994 [3] prevede în art. 1 că „o persoană este considerată copil din momentul nașterii până la vârsta de 18 ani”. Și art. 2 al Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane [4] glăsuiește: „copil – persoană care nu a atins vârsta de 18 ani”. În Codul penal [5] și în Codul de procedură penală [6] definiția noțiunii copil nu se regăsește în mod expres. În schimb sunt utilizate, în special, noțiunile de „minor”, „persoană minoră”. Articolul 6, pct. 47 din Codul de procedură penală prevede că persoană minoră este cea care nu a împlinit vârsta de 18 ani. În art. 474 al aceluiași Cod (Capitolul „Procedura în cauzele privind minorii”) se accentuează că dispozițiile acestui capitol „se aplică la cauzele în privința persoanelor care, la momentul săvârșirii infracțiunii, nu au împlinit vârsta de 18 ani”. Așadar, în marea majoritate a cazurilor, din perspectiva prestatorilor de servicii și a entităților care activează în domeniul protecției drepturilor copilului, copil este considerată orice persoană care nu a atins vârsta de 18 ani. Totodată, putem concluziona că noțiunea copil, definită în actele normative internaționale și naționale, și noțiunile minor, persoană minoră, cuprinse în legislația națională, sunt identice.

În ceea ce privește definirea pornografiei infantile, aici regăsim abordări distincte de la o țară la alta, cele mai multe state interzicând reprezentările vizuale explicite care prezintă minori sub un anumit prag determinat legal. În alte state, este prohibită orice reprezentare a nudității minorilor, indiferent de postura în care este înfățișat minorul, dacă acesta are o conotație sexuală sau nu.

Pornind de la sensibilitatea și amploarea fenomenului în cauză, cadrul normativ european oferă un suport legal fundamental pentru identificarea unei conduite standardizate a statelor membre în ceea ce privește protecția valorilor

Unele considerațiuni privitoare la infracțiunea de pornografie infantilă...

menționate anterior. Astfel, în principal, facem referire la Decizia-cadru 2004/68/JAI a Consiliului European din 22 decembrie 2003 privind combaterea exploataării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile [7], în special, a cărei menire consta în atenuarea discrepanțelor existente la nivelul statelor membre cu privire la abordarea juridică a subiectului vizat și crearea unui cadru de cooperare eficient. Mai mult ca atât, acest instrument normativ a instituit criterii minime pe care fiecare stat membru avea obligația să le respecte în elaborarea legislației penale proprii. În conformitate art.1 lit. (b) din prezenta Decizie-cadru, pornografia infantilă presupune orice material pornografic reprezentând în mod vizual:

- un copil care participă în mod real la un comportament sexual explicit sau se dedă la un asemenea comportament, inclusiv expunerea obscenă a părților genitale sau a regiunii pubiene a unui copil sau
- o persoană reală care pare a fi un copil și care participă sau se dedă la un comportament menționat în punctul anterior sau
- imagini realiste a unui copil care nu există și care participă sau se dedă la un comportament sexual explicit.

În contextul consolidării poziției comune privind combaterea pornografiei infantile, fiecare stat membru se obligă să ia măsurile necesare pentru ca următoarele acte deliberate, care implică sau nu folosirea unui sistem informatic, să fie pedepsite atunci când nu pot fi justificate și anume: producerea de pornografie infantilă; distribuirea, difuzarea sau transmiterea de pornografie infantilă; faptul de a oferi sau de a pune la dispoziție pornografie infantilă; achiziționarea sau deținerea de pornografie infantilă, prevedere pe care o regăsim la art.3(1) din Decizia-cadru 2004/68/JAI.

Potrivit Protocolului facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, pornografia infantilă este definită ca „orice reprezentare, prin orice mijloace, a copiilor angajați într-o activitate sexuală explicită, reală ori simulată, sau orice altă expunere a organelor sexuale ale copiilor, în principal în scopuri sexuale”. [8] Un sens aproape identic imprimă acestei noțiuni și definiția ce se conține într-un alt document relevant – Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploataării sexuale și a abuzurilor sexuale din 25 octombrie 2007 [9] ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM nr.263 la 19.12.2011. Acest act normativ internațional desemnează termenul pornografie infantilă drept „orice material care prezintă, în manieră vizuală, un copil care desfășoară un comportament sexual explicit, real sau simulat, sau orice reprezentare a organelor sexuale ale unui copil, în mod special în scopuri sexuale”. Articolul 20 al Convenției (Infracțiuni referitoare la pornografia

infantilă) concretizează pentru care fapte săvârșite infractorii urmează a fi trași la răspundere:

1. producția de pornografie infantilă;
2. oferirea sau punerea la dispoziție a pornografiei infantile;
3. distribuirea sau transmiterea pornografiei infantile;
4. procurarea de pornografie infantilă pentru sine sau pentru altul;
5. deținerea de pornografie infantilă;
6. obținerea accesului cu bună știință, prin intermediul tehnologiilor informaționale și a comunicațiilor, la pornografia infantilă.

Articolul 208¹ din Codul Penal al RM prevede “Producerea, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, vinderea, procurarea, schimbarea, folosirea sau deținerea de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică”

Includerea acestui articol în legislația penală națională este dictată de ocrotirea minorilor de influența negativă a pornografiei și exploatării sexuale, agravarea acestei situații pe plan internațional și național. Necesitatea ocrotirii pe toate căile a minorilor este proclamată de numeroase acte cu vocație internațională și în actele legislative ale Republicii Moldova. Astfel, potrivit art.27 din Convenția ONU cu privire la Drepturile copilului, statele-părți (printre care se numără și Republica Moldova) recunosc dreptul oricărui copil la un nivel de viață suficient pentru a permite dezvoltarea sa fizică, psihică, spirituală, morală și socială. De asemenea, art.34 al aceluiași act legislativ prevede că statele părți se angajează să protejeze copilul contra oricărei forme de exploatare sexuală și de violență sexuală. În acest scop, statele vor lua în special toate măsurile corespunzătoare pentru a împiedica exploatarea copiilor în scopul prostituției, în scopul producției de spectacole sau de materiale cu caracter pornografic.

Imaginile ce reflectă abuzul sexual asupra copiilor includ fotografii, materiale video și audio, descrierea în formă scrisă, altă producție pornografică și este răspândită prin intermediul revistelor, cărților, desenelor, filmelor, casetelor video, telefoanelor mobile și CD-urilor sau fișierelor electronice.

Producția pornografică poate fi divizată în 2 tipuri:

- pornografie deghizată/voalată, care nu reprezintă relațiile sexuale în formă deschisă, dar sunt folosite imagini/reprezentări ale copiilor dezbrăcați;

Unele considerațiuni privitoare la infracțiunea de pornografie infantilă...

- pornografia de tip deschis/nevoalată, care conține efectiv prezentarea imaginilor cu copii, implicați nemijlocit în relații sexuale.

Implicarea și folosirea copiilor în producerea oricărei categorii de pornografie se consideră exploatare sexuală. Deși Convenția Consiliului Europei pentru protecția copilului împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale recunoaște ambele tipuri de pornografie ca fiind incriminatorii, legislațiile naționale ignoră pornografia voalată, iar în unele legislații Codul penal nu conține un articol separat privind infracțiuni referitoare la pornografia infantilă. Acest flagel este examinat doar din perspectiva traficului de copii.

Industria pornografică este un imperiu complex de manipulare a copiilor, făcând abuz de particularitățile de vârstă ale acestora și exploatănd astfel sexual copii. Ei sunt manipulați fie prin intermediul altor copii, fie chiar prin concursul adulților și folosiți fie că direct în producerea pornografiei, fie că imaginile sunt produse fără știrea copilului în timpul exploatării sexuale a acestuia. Imaginile sunt apoi distribuite, comercializate sau devin obiectul schimbului între diferiți utilizatori de producție pornografică. Consumatorii de producție pornografică trebuie considerați de asemenea persoane care exploatează copii. În primul rând, anume ei sunt acei care generează cererea de imagini ce reflectă abuz sexual asupra copiilor. În al doilea rând, ei stimulează producția de materiale cu caracter pornografic la care sunt exploatați în mod direct copii. Și în al treilea rând, producătorii de pornografie de obicei utilizează produsele lor pentru a constrânge copiii reprezentați în materialele pornografice fie prin șantaj, fie prin manipulare. În sfârșit, imaginile pornografice cu copii sunt utilizate pentru a obține excitarea și satisfacția sexuală a utilizatorului sau posesorului unui asemenea material.

Dar imaginile ce reflectă abuz asupra copiilor mai sunt utilizate pentru demonstrarea și ulterior acceptarea unui anumit comportament sexual prin care se încearcă a crea convingerea că asemenea tip de comportament este unul firesc (de exemplu, a menține relații sexuale cu un copil „este normal”), pentru stabilirea unei relații de încredere cu alte persoane, cointeresate în exploatarea copiilor, pentru accesul în cluburile/localurile private și pentru avantaje financiare. Cei mai vulnerabili la pornografia infantilă sunt copiii străzii sau copiii ce-și petrec majoritatea timpului liber în stradă. Aceștia constituie o categorie dintre cele mai expuse implicării în prostituție și traficului de copii. Grav este faptul că acești copii ajung mult mai greu în vizorul instituțiilor autorizate pentru protecția și asistență lor.

Dezvoltarea tehnologiilor informaționale și evoluția Internetului creează

noi posibilități comerciale de exploatare a copiilor de către amatorii de pornografie, contribuind de asemenea la dezvoltarea rețelelor de distribuire a pornografiei infantile. În condițiile zilei de azi, materialul care conține pornografie infantilă se produce și se răspândește prin intermediul tehnologiilor informaționale și a rețelei de Internet cu o viteză uluitoare și în spații virtuale de necuprins. Posesorii de imagini cu pornografie infantilă utilizează Internetul pentru a face schimb de fișiere, pentru a le accesa pe grupuri de schimb de știri, pentru a avea acces și comunica în sistemele „De la egal la egal”. Ei folosesc și alte tehnologii, din cele mai noi și mai performante, care permit și facilitează schimbul și comercializarea pornografiei infantile.

Mai recent, abuzatorii/exploatatorii sexuali de copii utilizează telefoanele mobile și comunică activ în chat-uri/rețele de socializare, alte spații de comunicare prin Internet cu scopul de a face cunoștință și a recruta copii, iar ulterior a-i exploata, ceea ce reprezintă un risc deosebit de sporit pentru copiii utilizatori permanenți de tehnologii informaționale.

Răspândirea de materiale cu caracter pornografic, confecționarea sau deținerea de asemenea materiale, precum și comercializarea acestora au luat amploare în ultima perioadă, în special datorită faptului că aceste activități ilicite constituie îndeletniciri extrem de profitabile. Preocuparea pentru prevenirea și combaterea acestui nou tip de criminalitate a aparținut, încă de la începutul sec. XX-lea și comunității internaționale, urmărindu-se, îndeosebi, stoparea traficului internațional de materiale cu caracter obscen. [10, p.213]

Rapiditatea dezvoltării tehnologiilor informaționale și evoluția internetului creează noi posibilități comerciale de exploatare a copiilor de către amatorii de pornografie, contribuind de asemenea la dezvoltarea rețelelor de distribuire a pornografiei infantile. În condițiile zilei de azi, materialul care conține pornografie infantilă se produce și se răspândește prin intermediul tehnologiilor informaționale și a rețelei de internet cu o viteză foarte mare și în spații virtuale de necuprins.

În situația elaborării materialelor pornografice este evident că aceste valori de natură individuală (imaginea, demnitatea și integritatea sexuală a minorului) al căror titular este minorul sunt sau ajung să fie lezate în măsura în care acesta este folosit direct în scena pornografică sau exhibiționistă. Nu este cazul, însă, al traficului de pornografie infantilă, căci lezarea valorilor sociale și drepturile minorului deja s-au consumat sau există probabilitatea ca acestea să nu fi avut loc, spre exemplu, în cazul minorilor care postează pe rețea înregistrarea unor

Unele considerațiuni privitoare la infracțiunea de pornografie infantilă...

relații sexuale licite întreținute între ei sau de ei înșiși în conduite reprezentând o provocare sexuală. În acest sens, o parte a doctrinei consideră că prin traficul de pornografie infantilă nu se aduce atingere unor valori sociale individuale, ci este vorba despre un interes colectiv sau social, care ar încerca să restrângă pericolul de repetare a abuzurilor sau actelor de exploatare împotriva minorilor prin elaborarea de noi materiale pornografice. Această poziție, însă, nu ia în considerație faptul că această imagine rămâne fixată pe respectivul suport, iar difuzarea implică o atingere a dreptului la onoare, intimitate și la propria imagine. De aceea, chiar și atunci când minorul nu este identificabil, oricum se aduce atingere drepturilor concrete ale oricărei persoane la onoarea, intimitatea și propria imagine, difuzarea implicând riscul de leziune în masă a acestor drepturi. [11, p.14-16]

Prin incriminarea pornografiei infantile se dorește a fi protejată atât morala publică, cât și dreptul la imagine și demnitatea minorului. În calitate de argumente suplimentare menționăm riscul ca aceste materiale să reprezinte un factor criminogen cu relevanță în materia infracțiunilor contra libertății sexuale, precum și traumele psihice pe care le poate suferi minorul. [12, p.724]

Reieșind din cele expuse, necesitatea abordării temei date constă în manifestarea unui interes sporit în ceea ce privește accentuarea pericolozității fenomenului asupra minorilor, or lipsa de atitudine contribuie la creșterea nivelului infracționalității pe acest segment și sporește tendințele de răspândire a fenomenului sub aspect teritorial și funcțional, infractorii recurgând la orice mijloc pentru comiterea infracțiunii. În același context, pătrunderea acestui flagel în diferite raporturi sociale, lipsa sau insuficiența unor studii științifice complexe pe marginea unor probleme depistate în dispoziția normei de la art. 208¹ CP RM, precum și caracterul incomplet al textului incriminator se numără printre aspectele esențiale care atestă importanța analizei doctrinare și juridico-penale efectuate.

Referințe bibliografice:

1. Gurev D., Botnarenco M., Strulea M. Delincvența juvenilă: suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2017.
2. Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1993 [citat 15.10.2020]. Disponibil: <https://www.unicef.org/moldova/media/1401/file/Conventia-cu-privire-la-drepturile-copilului.pdf>

3. Legea nr. 338-XIII cu privire la drepturile copilului din 15 decembrie 1994. În Monitorul Oficial Nr. 13 art. 127 din 02-03-1995.
4. Legii nr. 241 din 20.10.2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane 20.10.2005. În Monitorul Oficial Nr. 164-167 art. 812 din 09-12-2005.
5. Codul penal al Republicii Moldova adoptat prin Legea nr.985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.41-44.
6. Codul de Procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 248-251 (699).
7. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L13, 20 ianuarie 2004 [citată 15.10.2020]. Disponibil: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32004F0068>
8. PROTOCOL FACULTATIV la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, semnată la New York la 6 septembrie 2000 [citată 15.10.2020]. Disponibil: http://www.antitrafic.gov.md/public/files/protocol_copii.pdf
9. Biroul Tratatelor Consiliul Europei [citată 15.10.2020]. Disponibil: <http://www.infoeuropa.md/tratatele-coei/conventia-privind-protectia-copiilor-impotriva-exploatarii-sexuale-si-a-abuzurilor-sexuale-conventia-de-la-lanzarote/>
10. Corlățeanu S., Cîrciumaru A. Elemente de drept comparat referitoare la combaterea pornografiei infantile prin mijloace de drept penal. În: Dreptul, 2007, nr.11.
11. Miguel Angel Boldova Pasamar, Pornografia infantilă pe internet: fundamentul și limitele intervenției dreptului penal. În: Caiete de drept penal, 2008, nr.2.
12. Șerban D.A., Zlati G., Noul cod penal. Partea specială. Analize, expertize, comentarii. Perspectiva clujeană, București : Universul juridic, 2014.